

2. GRUP (HUKUK BİRİMİ)

2.GRUP (HUKUK BİRİMİ)

**SÖZCÜ : SABRİ GÜDELOĞLU ANKARA GTHB
(BAŞMÜFETTİŞ)**

MODERATÖR :Ali TÜFEKÇİ (HAKİM)

**RAPORTÖR: RAMAZAN ASLAN BATMAN GTHB
(MÜHENDİS)**

MEVCUT HUKUKİ DURUM

ANAYASAL DAYANAK;

- 2709 sayılı Anayasamızın “Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler” bölümünde düzenlenen 56.maddesi “Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir. Devlet herkesin hayatını beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlama; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler. Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimdeki sağlık ve sosyal kurumlardan yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir. Sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabilir.”

2872 sayılı Çevre Kanunu 20.madde 1 bendi;

“Bu kanunun ek 1.maddesinin c bendine aykırı olarak anız yakanlara her dekar için 20 TL İdari para cezası verilir. Anız yakmak fiilin orman ve sulak alanlara bitişik yerler ile meskun mahallerde işlenmesi durumunda ceza 5 kat artırılır.”

Aynı kanunun ek 1.maddesinin c bendi;

“Anız yakılması, Çayır ve Meraların tahribi ve erozyona sebebiyet verecek her türlü faaliyet yasaktır. Ancak, ikinci ürün ekilen yörelerde Valiliklerce hazırlanan eylem planı çerçevesinde ve Valiliklerin sorumluluğunda kontrollü anız yakmaya izin verilebilir.” hükmünü ihtiva etmektedir.

Çevre kanununa aykırılıktan dolayı kesilecek idari para cezaları ilgili tebliğ ile belirlenmiş olup, 2017 yılı itibariyle kesilecek idari para cezası dekar başına 42,44 TL olarak belirlenmiştir.

Çevre Kanununa Göre Verilecek İdari Para Cezalarında İhlalin Tespiti Ve Ceza Verilmesi ile Tahsili Hakkındaki Yönetmelik'in 10.maddesi;

1- Kanunda belirtilen ihlalin belirlenmesinde, fotoğraf, hava fotoğrafı, kamera, uydu görüntüleri ve diğer teknik cihazlardan yararlanılabilir.

2-Çevre mevzuatında istenen ve faaliyet sahibi tarafından sunulması zorunlu olan bilgi ve belgelerin sunulmaması ya da eksik sunulması halinde tespit edilen bu husus Çevre Denetim Tutanağına yazılır.

- ▶ 3-İhlalin tespiti için numune alınması gerekiyorsa, bu numuneler usulüne uygun olarak yeterli miktarda alınır, etiketlenir ve mühürlenerek, mevzuatta belirtilen zaman içinde yetkili laboratuvara teslim edilir veya gönderilir. Analiz sonuç raporları delil olarak değerlendirilir. Alınan numuneler denetim tutanaklarında belirtilir.
- ▶ 4-Biyolojik çeşitliliğin tahribatının tespitinde gerektiğinde bilirkişiye başvurulabilir.

- 5-Çevre mevzuatı ihlalinin belirlenmesi için fotoğraf, kamera ve diğer teknik cihazlardan yararlanılması veya numune alınması işlemi; ilgililerin olay mahallinden ayrılması, olayın kendine özgü mahiyeti gibi fiili imkansızlıklar nedeniyle yapılamadığı durumlarda Çevre denetim tutanağının veya tespit tutanağının düzenlenmesi ihlalin tespiti için yeterlidir.”
- Aynı yönetmeliğin 8.maddenin 1.fıkrasının d bendinde ; “Eğer mümkün ise, ihlali fotoğraf, film yada video çekimi, hava fotoğrafı, uydu görüntüsü ile belirlemek.” hükmüne havidir.

Anız Ve Yol Kenarları İle Meralarda Anız Yakılmaması Hakkında Genelge (2006/23 De; Anız Yangınların Verdiği Zararlar Belirtilmiş;

Yakılan anızla birlikte çıkan duman hava kirliliğini artırmakta, Atmosferdeki Karbondioksit oranını yükseltmekte ve yol kenarında yakılan anızlar da karayollarında görüş mesafesini kısaltarak ölüme biten Trafik kazalarına sebep olmaktadır. Ormanlara yakın Tarım alanlarında yakılan anız ateşi, rüzgarın etkisi ile ormanlık alanlara ulaşarak yangınlara sebep olabilmektedir. Anız yakma, komşu tarlalardaki henüz hasat edilmemiş ürünlere, meyve ve bahçelere zarar vermektedir. Anız yangınları; Ürünün biçilmesi sırasında yere düşen ürün tanelerini yakmakta dolayısı ile bu ekosistemde yer alan hayvanların besinlerden mahrum kalmalarına yol açmaktadır.

Anız yangınlarının önlenmesi tebliğinin 1.Maddesinde tebliğın amacı açıklanmış;

- “Bu tebliğın amacı, tarımsal üretimin ana kaynağı olan toprağın biyolojik kimyasal ve fiziksel yapısının ve çevrenin korunarak, doğal denge içerisinde toprağın verimliliğinin sürdürülebilirliğı için gerekli önlemleri almak, hububat tarımında hasadı takiben toprağın yapısına ve çevreye vereceğı zarar gözönüne alınarak, anız yakılmasının önlenmesi için alınacak alternatif tedbirlerle ilgili olarak teknik elemanların çiftçilerin eğitilmesini ve kamuoyunun bilgilendirilmesini sağlamaktır.” şeklinde ifade edildiğı görölmektedir.

- Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Merkez Teşkilatı Görev Yönergesinin 76.maddesinin “e” bendinde; “**Tarımsal üretimin sürdürülebilir, ekonomik, verimli ve çevreye zarar vermeyecek bir şekilde yapılması için gerekli eğitim ve yayım çalışmaları yapmak şeklindeki hükmü ile**” anız yakılmasının önlenmesi hususunda eğitim ve yayım çalışmaları Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Eğitim Yayım ve Yayınlar Dairesi Başkanlığının görevleri arasında belirtilmiştir.

- ▶ Yine Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Taşra Teşkilatı Görev Yönergesi'nin 8.maddesinin 2.fıkranın “d bendinde”;
- ▶ “Ürün kaybını ve Ekolojik sisteme zarar verici faaliyetleri önleyici işlemleri mevzuatı çerçevesinde yürütmek” görevinin Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlükleri Bitkisel Üretim ve Bitki Sağlığı Şube Müdürlükleri görevleri arasında sayılmaktadır.

MEVCUT MEVZUAT HÜKÜMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

- ▶ Anız yakma eylemleri Çevre Kanunu kapsamında değerlendirmekte olup bunun dışında Yönetmelik, Genelge ve Tebliğler ile de ayrıca düzenlenmiştir. Bu eylemler için mevzuat hükümlerinde idari para cezaları öngörülmektedir.
- ▶ Her ne kadar bu eylem Çevre Kanununda özel olarak düzenlenmişse de Türk Ceza Kanununun “Genel Güvenliğin Kasten Tehlikeye sokulması” başlıklı 170.maddesi; “Kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olacak biçimde yada kişilerde korku, kaygı veya panik yaratabilecek tarzda ; a-Yangın çıkaran kişi; ... altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

- ▶ Anız yakma eylemleri yukarıda zikredilen TCK hükümlerinin yasakladığı eylemlerle aynı sonuçları doğuran düzenlemelerdir.
- ▶ Ancak Çevre kanununun Türk Ceza Kanuna göre özel bir kanun olması daha genel nitelikte olan TCK'nın uygulanmasını engellemektedir.

► 5237 sayılı TCK nın Çevrenin kasten kirletilmesi başlıklı Madde 181’de ; ‘İlgili kanunlarla belirlenen teknik usullere aykırı olarak ve çevreye zarar verecek şekilde, atık veya atıkları toprağa, suya veya havaya kasten veren kişi;

... altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.’ hükümleri de mevcuttur.

► Bu bilgiler ve yasal düzenlemeler çerçevesinde; Anızla birlikte çıkan duman hava kirliliğini artırmakta, atmosferdeki karbondioksit oranını yükseltmekte ve yol kenarında yakılan anızlar da karayollarında görüş mesafesini kısaltarak ölümlerle biten trafik kazalarına sebep olmaktadır. Ayrıca bazı bölgelerde de ciddi sağlık sorunlarına sebebiyet vermektedir.

- Bu itibarla; Özel kanun ve genel kanun konu bazında birlikte değerlendirildiğinde, cürüm ve kabahat ayırımına gidilmiş olduğu görülmekle birlikte, hukuken korunan yararın arzu edilen şekilde tespit edilemediği sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla idari yaptırım ve suç kavramının konu açısından yeniden ele alınması ve tanımlamaların yeniden yapılmasının gerektiği düşünülmektedir. Bu durumun yargı kararlarının incelemesi ve mukayeseli hukuk çalışmalarının konusu olarak ele alınmasında fayda bulunmaktadır.

MAHKEMELERDEKİ GÜNCEL DURUM :

- Yerel Mahkemeler Anız Yakma Olaylarına Anayasasının 2.Maddesindeki “Hukuk Devleti İlkesi”, 36.Maddesindeki “Adil Yargılanma Hakkı” 38. Maddesindeki “Ceza Sorumluluğunun Şahsiliği” ilkeleri ve ceza hukukunun genel ilkelerinde olan masumiyet karinesi çerçevesinde yaklaşmaktadır. Bu eylemler için öngörülen idari para cezalarını Adli Cezalar gibi değerlendirmektedir. Mahkemelerin yaklaşımı hukuk tekniği açısından yerinde olsa da bu tür eylemlerin mahiyeti gereği –ki Anız yakan kişilerin olay mahallini terk etmeleri, suçüstü bir yakalamanın bu tür eylemler için zor olması, bu tür eylemlerin cezasız kalmasına neden olmaktadır.

- Olay değerlendirilirken anız yangınların çıktığı yerin maliklerinin veya ekimini yapan çiftçilerin bu eylemlerinden karine olarak sorumlu tutulması, Cezaların Şahsiliği ilkesine aykırı görülmekte olup, bu kişiler tarafından “eylemin gerçekleştirildiğine dair bilgi, belge ve tutanak tutulmadan”bu eylemlerden kendilerinin sorumlu tutulamayacağı yönünde kararlar çıkmaktadır.

ANIZ YANGINLARI MÜCADELESİ İLE İLGİLİ MEVZUATTA YAPILACAK DÜZENLEME ÖNERİLERİ

- ▶ Anız yangınları konusunda gerek Anayasamızda gerekse genel ve özel kanunlarla kurumlara verilen görevlerin yerine getirilmesi suç unsuru tespit edilen eylemlerin cezalandırılması beklenen faydanın sağlanması için aşağıda yer alan önerilerin ilgili kurum ve makamlarca dikkate alınmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda;
- ▶ 1-Yukarıda bahsedilen ve Çevre Kanununa göre genel bir yasa olan TCK hükümlerinin bu eylemler için uygulanamaması, Çevre Kanununda sadece idari para cezaların öngörülmesi cezaların caydırıcılığı noktasında yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle anız yangınlarının Çevre Kanununda yapılacak bir değişiklikte cezalarının artırılması veya para cezası dışında Hürriyeti kısıtlayıcı nitelikte olan hapis cezası/adli para cezası öngörülmesi veya Çevre Kanunu'na eklenecek bir madde ile bu tür eylemlerin TCK'nın 170 ve 181. maddelerine göre cezalandırılacağına yönelik bir yasal düzenleme yapılabileceği.

- ▶ 2-Anız yangınları konusunda düzenlenen tutanaklarda, yangının kasten çıkartıldığı tespit edilirse öncelikle mülkün sahibinin sorumlu tutulması yönünde yasal karine getirilmesinin yargılama safhasının daha adil şekilde sonuçlanmasına katkı sağlayacağı düşünülerek, bu hususta yasal düzenleme getirilmesinin yerinde olacağı.
- ▶ 3-Anayasadaki düzenleme çerçevesinde; çevreyi korumakla devletin ve bireylerin yükümlü olduğu yönündeki düzenleme kapsamında, kanunda değişiklik yapılarak taşınmaz sahibi yada kullanıcısının objektif sorumluluğu yönünde hüküm konulmasının uygun olacağı.

İLGİLİ KURUMLARCA ALINABİLECEK TEDBİR VE DÜZENLEMELER;

- ▶ 1-Kolluk kuvvetleri tarafından anız yakılan dönemde özellikle akşamları devriyelerin artırılması, komşu iller arasında bu konuda faaliyet yürüten kolluk kuvvetleri koordineli bir şekilde çalışılmasının sağlanması,
- ▶ 2-Anız yakma dönemlerinde kolluk kuvvetleri tarafından tutulan tutanaklarda özellikle aşağıda sayılan hususların açık ve net bir şekilde belirtilmesi gerekmektedir.
- ▶ a-Anız yangının başlangıç yeri ve **sebebi** ile tarih ve saat net olarak belirlenmesi
- ▶ b-Arazinin konumu yüzölçümü ve kullanıcısının belirlenmesi
- ▶ c-Taşınmaz maliki veya fiili kullanıcısı olay tarihinde orada bulunup bulunmadığının tespit edilmesi,

- ▶ d-Anız yangınına müdahale için giden itfaiye ekiplerin bölgedeki kolluk kuvvetleri ile koordineli şekilde hareket edilmelerinin sağlanması, itfaiye ekibinin özellikle yangının çıkış nedeninin tutulacak tutanakta açık bir şekilde belirtilmesi,
- ▶ e- Tutanak düzenlenirken muhtar ve ilgililer ile görüşülüp yangın konusunda bilgi alınması.
- ▶ f-Tutanakta anız yangını gerçekleşen ürün adı net olarak yazılması.
- ▶ g-Valiliklerce anız yangınlarında tutanak düzenlemekle görevli birimlerin yukarıda yer alan hususlar konusunda bilgilendirilmesi.

- ▶ 3-Çevre Kanununa göre verilecek idari para cezalarında ihlalin tespiti ve ceza verilmesi ile tahsili hakkında Yönetmelik'in 10.maddesinde geçen diğer teknik cihazlardan yararlanabilir düzenlenmesi çerçevesinde anız yangınların yoğun olduğu illerde, Valiliklerce ileri teknoloji ürünü DRON lardan faydalanmasının yapılacak tespitlerde faydalı olacağı.
- ▶ 4-Anız yakılmamasını teşvik için bu alanların ilave sürümünde masraf unsurunu oluşturan Mazot Desteğinin artırılması yoluna gidilmesi,
- ▶ 5-Anıza ekimi yapan çiftçilerin desteklenmesi için, bu konunun yılı tarımsal desteklemeler tebliğine konulması hususunda Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı BÜGEM e teklifte bulunulması,

- ▶ 6-Hasatta kullanılan biçerdöverlere patos ve parçalayıcı ekipmanları monte etmelerinin sağlanması için, bu uygulamanın destekleme kapsamında değerlendirilmesi yönünde Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının ilgili birimince gerekli tedbirlerinin alınması.
- ▶ 7-Anız yangınlarının önlenmesi için hasat döneminde biçer döver hasat makinalarına patos, parçalayıcı ekipmanlarının monte edilmesi hususuna ilgili bakanlıkça hasat döneminden önce hazırlayacağı genelgelerde yer verilmesi, ayrıca bu ekipmanları kontrolle ile ilgili birimlerin valiliklerce talimatlandırılması.
- ▶ 8-Destekleme uygulamaları hakkındaki yılı tebliğine; Bitkisel üretimde önemli sorun teşkil eden çevreye ve insan sağlığına zararları söz konusu olan anız yangınlarının önlenmesi amacıyla, üretim döneminde ürün anızı yaktığı tespit edilen üreticilerin yakma olayının gerçekleştiği parselde elde edilen ürüne ait destekleme ödeme taleplerinin, il/ilçe tahkim komisyonu kararları ile destekleme dışında tutulması kararı verilebilir hükmünün, hazırlanacak tebliğlere konulması için Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının ilgili genel müdürlüğüne teklifte bulunulması.

- ▶ 9-Anız yangılarında kolluk kuvvetlerinin tutulan tutanak üzerine çevre şehircilik il müdürlüğünün cezai yaptırımına konu olan arazi/parsele bilgilerinin ilgili tarım il/ilçe müdürlüklerine bildirilmesi.
- ▶ 10-Anız yangınlarının önlenmesi konusunda eğitim ve yayım çalışmaları yapmakla görevli Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ilgili birimlerinin her yıl sonunda anız yangınları ile ilgili durum değerlendirilmesi yapılarak bir sonraki yıl alınacak tedbirleri görüşülmesi valiliklerin koordinasyonunda iller genelinde sirküler afiş çiftçi mektubu broşür liflet vb. eğitim yayım araçlarının güncellenerek muhatap kitleye ulaştırılması konusunda çaba sarf etmesi.
- ▶ 11-Bir sonraki yılda yapılacak anız yangınlarının önlenmesi çalıştayına Hayvan Hakları Koruma Derneklerinin davet edilmesinin sağlanması.

- ▶ 12-Ülkemizdeki mevcut mevzuat durumunun güncellenebilmesi için mukayeseli hukuk çalışmalarının önemi dikkate alındığında Tarımda gelmiş ülkelerin bu konuda yapmış olduğu mevzuat çalışmalarının ve mücadele tekniklerinin yerinde incelenebilmesi amacıyla Çalıştay'a katılan konu ile ilgililerin yurt dışı gezilerinin sağlanabilmesi.
- ▶ 13-Anız yangınların önlenmesine yönelik çalışmalarında, özellikle Biçerdöver sahiplerinin hasat dönemlerinde kontrollerin düzgün olması için, Biçerdöver derneklerinin kooperatifleştirilmesinin sağlanması hususunda gerekli çalışmaların yapılması.
- ▶ 14-Anız yangınlarında etkin ve zamanında müdahale etmek ve anız yangınını yerinde, başlangıcında söndürmek için anız yangınlarının yoğun olduğu yerlere, arazi şartlarına uygun, araziye girebilecek itfaiye araçlarının Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca temin ve hibe edilmesi.

SABIRLA DİNLEDİĞİNİZ İÇİN TEŞEKKÜRLER